

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Åsa Klevard
08-563 086 10
Asa.Klevard@hsv.se
YTTRANDE

2008-04-22
Reg.nr 13-532-08

Yttrande över Opinionsbildande verksamhet och små myndigheter (SOU 2007:107)

Högskoleverket har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade utredningsförslag (FI20007/9888). Betänkandet är tvådelat och innehåller dels en del om opinionsbildande verksamhet bland statliga myndigheter, dels en del som utreder frågor kring små myndigheter.

Opinionsbildande verksamhet

Med opinionsbildande verksamhet avser Förvaltningskommittén att en myndighet *bedriver en extern informationsaktivitet riktad mot allmänheten i syfte att aktivt påverka dess kunskaper, attityder eller beteenden i en avsedd riktning*. Högskoleverket, som i sin instruktion har uppdraget att stimulera intresset för högskoleutbildning och därmed bedriver viss opinionsbildande verksamhet, instämmer i utredningens resonemang, slutsatser och förslag när det gäller opinionsbildning. Med en historisk belysning av hur myndigheters insatser för opinionsbildning och information och deltagande i debatter har uppfattas sedan 1940-talet visar utredningen att dessa aktiviteter faktiskt når ut, även om någon mätning av effekter och effektivitet i bokstavlig mening inte har gått att göra. Utredningen argumenterar förtjänstfullt för en fortsatt omdömesgill och ansvarsfull opinionsbildande verksamhet bland myndigheter.

Det är knappast möjligt, skriver utredningen ”att i förhand bestämma vad som är opinionsbildande information eller inte, och vad av detta som är kontroversiellt och därmed kan motivera särskilda regler”. Högskoleverket instämmer i detta och håller även med om värdet av att myndighetsföreträdare och myndighetsanställda i allmänhet deltar i debatten, och att detta ska ske på ett sakligt och opartiskt sätt.

Tillämpa gott omdöme

”Myndigheternas opinionsbildande verksamhet väcker också frågor om vad som kan anses vara god förvaltningssed” skriver utredningen som menar att en myndighetschef måste kunna avgöra vad som är försvarbart och vad som klarar de krav på saklighet och opartiskhet som gäller för all verksamhet i statsförvaltningen. Detta gäller såväl den opinionsbildande verksamhetens innehåll som dess form. Myndigheternas informationsverksamhet, inklusive opinionsbildande sådan,

handlar alltså till stor del om att tillämpa gott omdöme i val av omfattning och medel.

Små myndigheter

Högskoleverket är värmyndighet för de båda nämndmyndigheterna Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) och Högskolans avskiljandenämnd (HAN). Enligt sin instruktion ska Högskoleverket upplåta lokaler och sköta administrativa, föredragande och handläggande uppgifter åt nämnderna.

Medel för nämndernas verksamhet tas ur Högskoleverkets budget och för år 2007 var kostnaderna för nämnderna 400 000 kr för ÖNH och 57 000 kr för HAN. I huvudsak utgörs dessa kostnader av arvoden och reseersättningar till nämndernas ledamöter. I kostnaderna ingår inte löner för dem som handlägger nämndernas ärenden och inte heller lokalkostnader.

Personalen på ÖNH och HAN är anställda på Högskoleverket

Den personal som handlägger ärenden åt ÖNH och HAN är anställda av Högskoleverket och är alla jurister som arbetar på Högskoleverkets juridiska avdelning. Förutom arbetet med nämnderna arbetar juristerna med tillsyn över universitet och högskolor och med internjuridiskt stöd till verkets övriga avdelningar. ÖNH och HAN har båda en huvudföredragande utsedd av Högskoleverket, i samråd med respektive nämnds ordförande, som leder kansliarbetet för respektive nämnd och fördelar arbetet inom kansliet.

Nämndernas verksamhet skiljer sig mycket åt såväl i sak som i omfattning. Till ÖNH inkom 1 501 ärenden år 2007 och mängden ärenden har ökat under en följd av år. Under 2006 användes 7 647 timmar till handläggning av ÖNH:s ärenden. HAN handlägger tre till fyra ärenden om avskiljande från högskoleutbildning varje år samt ett antal remisser. Mängden ärenden har varit ungefär densamma under senare år. Under 2006 användes 193 timmar för handläggning av HAN:s ärenden.

En stor fördel med att Högskoleverket är värmyndighet för ÖNH och HAN är att juristerna på verkets juridiska avdelning kan använda sig av sina kunskaper från arbetet inom nämnderna i arbetet med tillsynen och tvärtom. Det är också en fördel att studenter och andra som ställer frågor till Högskoleverket även kan få svar om nämndernas verksamhet och samlat få besked om möjligheterna att kunna överklaga beslut och eller kunna anmäla ett ärende till Högskoleverkets tillsyn.

Mindre administrativa kostnader och minskad sårbarhet

ÖNH:s och HAN:s administrativa kostnader blir mindre som nämndmyndigheter eftersom de kan dra nytta av Högskoleverkets organisation för dessa frågor. Servicen fungerar också väl idag.

Sårbarheten minskar eftersom det är många jurister som arbetar med handläggning åt nämnderna och de kan då täcka upp för varandra vid sjukdom, semester eller om någon byter anställning. Karriärmöjligheterna ökar också för

Högskoleverkets jurister eftersom de har möjlighet att arbeta med fler olika frågor och olika ärendetyper.

Både ÖNH:s och HAN:s verksamhet är renodlade och klart definierade. Därför är behovet av ytterligare styrning inte stort. Det har inte heller uppstått någon situation där enskilda medarbetare har hamnat i lojalitetskonflikt mellan olika uppgifter utan en prioritering av arbetsuppgifter sker i samråd med juridiska avdelningens chef och framförallt med ÖNH:s huvudföredragande. Samrådet gäller även de resurser totalt som Högskoleverket ska bidra med till nämnderna.

Resultatinformation bör efterfrågas från värdmyndigheten

Högskoleverket anser att regeringen borde efterfråga resultatinformation om nämndmyndigheterna från värdmyndigheten. Det är viktigt att regeringen följer resultatutvecklingen av nämndernas verksamhet med en så låg administrativ börda för dessa som möjligt. Det är därför effektivt att även nämndernas resultatinformation lämnas i värdmyndighetens årsredovisning. Om regeringen helt avstår från att efterfråga resultatinformation om nämnderna förlorar regeringen viktig kunskap om sektorns utveckling. Det kan även finnas en risk för att värdmyndighetens verksamhet drabbas av minskade resurser, om nämndmyndigheternas verksamhet ökar utan motsvarande resurstillskott till värdmyndigheten. Som exempel kan nämnas att antalet ärenden i ÖNH kontinuerligt har ökat från 843 ärenden år 2001 till 1 501 ärenden år 2007, vilket är en ärendeökning på 78 procent under de senaste sju åren. Denna ökning har delvis kunnat mötas med ökade delegeringar och rationaliseringar, men har också medfört ett ökat behov av personalresurser från Högskoleverket till nämndverksamheten.

Högskoleverket instämmer i utredningens synpunkter på att den administrativa bördan för små myndigheter bör minskas. Ett förslag är att man möjliggör att t.ex. enkäter i vissa frågor bara skickas till och besvaras av värdmyndigheten, och inte behöver gå ut till nämndmyndigheterna, eftersom de uppgifter och den verksamhet som efterfrågas finns hos värdmyndigheten.

Högskoleverket anser att fördelarna med den befintliga konstruktionen med verket som värdmyndighet för ÖNH och HAN, så som de beskrivits ovan, klart överväger eventuella nackdelar, och instämmer därför i Kommitténs förslag i avsnittet 12.3 att regeringen även i framtiden ska utnyttja systemet med värdmyndigheter där det är lämpligt.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskansler Anders Flodström i närvaro av huvudsekreterare Lena Adamson, informationschef Eva Ferndahl och chefsjurist Eva Westberg efter föredragning av kommunikationsstrateg Åsa Klevard.

Anders Flodström

Åsa Klevard